

BEATA GAJ

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA „LATIN IN MEDICINE”

BEATA GAJ

Doktor hab., prof. UKSW, wiceprezes międzynarodowego Stowarzyszenia Neolatynistów Słowiańskich, członkini Polskiego Towarzystwa Filologicznego oraz Polskiego Towarzystwa Retorycznego. Prowadzi badania religioznawcze i literaturoznawcze, w tym w zakresie neolatynistyki, retoryki i genologii. Autorka między innymi monografii *Genethliakon. Pieśń ku czci życia* (2018), tłumaczenia z komentarzem: *Fabian Birkowski. Mowy akademickie i polemiczne* (2016) i *Firmicus Maternus. Jak nieświadomi błędzą w wierze* (2015) oraz podręcznika łaciny dla dzieci *Linguam Latinam Cognosco. Poznajemy język łaciński* (2016). Posiada także dorobek z historii starożytnej, historii retoryki, medycyny i historii Śląska.

Już od kilku lat w Katedrze Mediewistyki i Neolatynistyki ówczesnego Instytutu Filologii Klasycznej i Kulturoznawstwa UKSW istniały plany zorganizowania międzynarodowej konferencji poświęconej łacinie w kontekście medycyny. Temat ten tylko pozornie wydaje się ściśle językoznawczy czy nawet techniczny, jeśli ktoś zakładałby, że prymarną asocjacją i przedmiotem analizy byłyby na przykład znane z wypisów szpitalnych diagnozy medyczne zapisane w języku łacińskim. Tymczasem projekt konferencji, roboczo nazwanej „(Lingua) Latina Medicinalis”, a w wersji angielskiej – „Latin in Medicine” (w skrócie LIM), zakładał badania literaturoznawcze jeszcze nieprezentowanych w takim ujęciu starożytnych i nowożytnych, łacińskich, medycznych traktatów, prac naukowych czy też tak zwanych listów medycznych, będących pierwowzorami recept, a częstokroć zawierających odniesienia do literatury i kultury, jak też łacińskich tekstów medycznych poprzez swoją formę stylistyczną pretendujących do uznania ich także za wartościową spuściznę literacką.

O ile jednak starożytne traktaty medyczne posiadają już przynajmniej podstawową historię badań i analiz, o tyle teksty nowołacińskie, zwłaszcza te z terenu Europy Środkowo-Wschodniej, nie zostały jeszcze w ogóle przebadane. Są to listy, ale także naukowe deskrypcje i dysertacje doktorskie, nierzadko

połączone z łacińskimi utworami poetyckimi różnych miar wierszowych, pisanymi przez lekarzy i dla lekarzy. Warto dodać, że jednym ze szczególnie interesujących tego typu tekstów jest nieznany w Polsce ani na świecie, napisany heksametrem we Wrocławiu, łaciński poemat na temat historii medycyny zarówno starożytnej, jak i nowożytnej, z poetyckim opisem działania niektórych ludzkich narządów.

Organizatorom konferencji wydały się zatem szczególnie istotne powiązania z historią literatury łacińskiej, stylistyką nowołacińską i, pośrednio, także z historią medycyny. Nie bez znaczenia były też wszystkie jak najbardziej współczesne odniesienia dydaktyczne, kwestie sposobów nauczania łaciny na uczelniach medycznych w korelacji z anglojęzycznym słownictwem medycznym (także opartym na łacinie i grece). Od początku więc założenia metodyczne i dyscyplinowe konferencji były wielotorowe, a przynajmniej trojaki: z wyraźnym akcentem na literaturoznawstwo, historię medycyny oraz dydaktykę nauczania łaciny w medycynie (z uwzględnieniem aspektów językoznawczych).

Międzynarodową Konferencję „Latin in Medicine” udało się zorganizować w dniach od 14 do 16 października 2019 roku na kampusie UKSW w Warszawie dzięki współpracy z niedawno powstałym Collegium Medicum Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie oraz z międzynarodowym Stowarzyszeniem Neolatynistów Słowiańskich (Societas Studiis Slavo-Latinis provehendis) z siedzibą w Bratysławie, a także dzięki uzyskaniu grantu.

Głównym organizatorem konferencji była Beata Gaj, która wygłosiła obszerny (podwójny) wykład inauguracyjny w języku łacińskim i angielskim na temat opisu zdrowia kobiet w literaturze łacińskiej. Do komitetu organizacyjnego zaprosiła swoich doktorantów z Uniwersytetu Wrocławskiego i Uniwersytetu Opolskiego. Natomiast wśród honorowych gości znaleźli się między innymi prezydent wyżej wzmiankowanego Stowarzyszenia Neolatynistów Słowiańskich, Svorad Zavarisky, oraz *professor emeritus* Uniwersytetu Warszawskiego – Jakub Zdzisław Liचाński. Pierwszy z gości wygłosił w języku łacińskim (!) prawie godzinną mowę pochwalną ku czci uniwersytetu i jego patrona, kardynała Stefana Wyszyńskiego, drugi natomiast rozpoczął kolejny dzień konferencji mową inauguracyjną w języku angielskim, poświęconą retoryce łacińskich tekstów medycznych.

Obrady trzydniowej konferencji, na którą zgłosili się przedstawiciele ośmiu krajów (Austrii, Czech, Polski, Rosji, Rumunii, Słowacji, Ukrainy, Włoch), toczyły się w języku angielskim, niekiedy przeplatano je fragmentami wystąpień łacińskich lub w językach słowiańskich (na przykład na prośbę Olgi Trofymuk w języku ukraińskim, jako obecnie zdominowanym przez język rosyjski, w celu przywrócenia mu odpowiedniej rangi). Wśród tematów literaturoznawczo-historycznych szczególnie zainteresowanie wzbudziły referaty Evy Firmmovej, reprezentantki Slovak Academy of Sciences w Bratysławie (*Report on the Emperor Maximilian II Habsbourg's decease*) – prezentacja w formie listu ostatnich dni życia Maksymiliana II – oraz Elisabeth Klecker z Instytutu Filologii Klasycznej Uniwersytetu w Wiedniu (*Rudolf Kner's medical thesis De vitae phasibus amphemeris Vidobonae 1835. An exercise in Latin style*) na temat łacińskiej stylistyki tekstów medycznych. Żywe zainteresowanie oraz dyskusję wzbudził także referat

Josefa Kordosa z Trnava University na temat roli czosnku w medycynie różnych narodów, zwłaszcza Królestwa Węgier, i propagowania go w nowołacińskich traktatach medycznych. Niezwykle ciekawe okazały się ustalenia Tatiany Krynickiej z Uniwersytetu Gdańskiego dotyczące opinii Marcjalisa o leczeniu dietą warzywno-owocową (*Quintus Gargilius Martialis, Medicines made from fruits and vegetables: story about nourishing and healing garden*) i Karoliny Szuli z Uniwersytetu Wrocławskiego na temat rozwoju łacińskiej terminologii medycznej chorób skórnych w XVI wieku, którą zachowano do dziś (*The terminology of medical supplies and skin diseases in Latin translation of Pollux's Onomasticon's fourth book*).

Natomiast w grupie referatów metodologiczno-dydaktyczno-językoznawczych najwięcej dyskusji (w tym głosów obecnych na sali obrad studentów pierwszego roku medycyny UKSW) wzbudziły referaty Alesa Berana z Uniwersytetu Karola w Pradze (*A pragmatic and empirical approach to medical terminology instructions: from Latin grammar to professional language learning*) oraz Beaty Olędzkiej, wykładowczynie języka łacińskiego dla studentów medycyny Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego (*Latin names of diseases from 18th to the 20th century. Development, word formation and morphological derivation*).

Nie wszyscy uczestnicy konferencji mogli przybyć osobiście, niektórzy nadesłali swoje referaty, które odczytano podczas spotkania, a jeden z wykładów i dyskusja z nim związana odbyły się w formie telekonferencji online (mam na myśli referat Anny Smirnowej nt. nowołacińskich traktatów medycznych w nowożytnej Rosji). W konferencji czynnie uczestniczyli przedstawiciele osiemnastu europejskich ośrodków naukowych, akademii nauk i uniwersytetów, w tym przedstawiciele uczelni medycznych z Pragi, Warszawy, Gdańska, Łodzi i Wiednia. Przy okazji konferencji odbyło się także doroczne zebranie Societatis Studiis Slavo-Latinis provehendis.

Bez wątpienia „Latin in Medicine International Conference” okazała się wydarzeniem ciekawym i korzystnym dla Wydziału Nauk Humanistycznych oraz całego uniwersytetu z uwagi na poruszaną problematykę naukową i kontakty międzynarodowe.

Data wpłynięcia: 4 listopada 2019 r. Data zatwierdzenia do druku: 5 listopada 2019 r.

SŁOWA KLUCZOWE: język łaciński w medycynie, słowiańska literatura nowołacińska, Societas Studiis Slavo-Latinis provehendis, konferencja międzynarodowa, medycyna na UKSW

KEY WORDS: Latin in medicine, Slavonic New Latin literature, Societas Studiis Slavo-Latinis provehendis, international conference, medicine at UKSW